

07.06.2021

206/00.04.02/2021
[Helsingin kaupungin
liikennelaitoksen
yhtiöittäminen]**Helsingin kaupunki**helsinki.kirjaamo@hel.fi

Kaupunginkanslia

Konserniohjauksen päällikkö Atte Malmström

Viite

Lausuntopyyntönnö 21.5.2021

HEL 2021-006057

HSL:n lausunto Helsingin kaupungille HKL-liikelaitoksen yhtiöittämisestä

Helsingin kaupungin konserniohjaus on pyytänyt HSL:n hallituksen lausuntoa Helsingin kaupungin liikenneliikelaitoksen (HKL) mahdollisesta yhtiöittämisestä ja suunnitellusta seudullisesta raideliikenneyhtiöstä.

HSL:llä on yhtiöittämissuunnitelmista käytössään lähinnä vain HKL:n toimittamaa tietoa. HSL ei ole osallistunut hankkeen suunnitteluun tai sen yhteydessä tehtyihin selvityksiin yhtä konsulttien toteuttamaa haastattelua lukuun ottamatta.

HKL on esitellyt HSL:lle aineistoa yhtiöittämissuunnitelmista, tulevan osakeyhtiön (edempänä käytetään nimeä HKL Oy) omistus- ja hallintorakenteesta sekä seudullisen raideliikenneyhtiön liiketoiminnan sisällöstä, laajuudesta ja tavoitteista.

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL) lausuu kannanottonaan seuraavaa:

Yhtiömallia koskevat HSL:n suositukset Helsingin kaupungille

Julkisen raideliikenneyhtiön omistus- ja hallintorakenteella sekä toiminnan ja tehtävien määrittelyllä ja rajauksella on merkittäviä pitkäaikaisia vaikutuksia HSL:n mahdollisuuksiin hoitaa lakisääteiset tehtävänsä tuloksellisesti ja toteuttaa jäsenkuntien asettamia strategisia tavoitteita. HSL:n ja HKL Oy:n väliset sopimukset tulevat perustumaan yhteistyöhön julkisten palvelujen tuottamiseksi yleisen edun mukaisesti. Siksi on ratkaisevaa, että yhtiön toimintaa ohjaa läpinäkyvyys sekä sitoutuminen HSL:n kanssa yhteisiin tavoitteisiin ja tasapuolisen kilpailun edellytysten rakentamiseen. Toimivien raideliikenteen palvelutuotannon markkinoiden kehittyminen Suomessa on niin tärkeä yhteiskunnan etu, ettei sitä saa vaarantaa HKL Oy:n omilla liiketoiminnallisilla tavoitteilla.

07.06.2021

206/00.04.02/2021
[Helsingin kaupungin
liikennelaitoksen
yhtiöittäminen]

HSL esittää Helsingille, että mahdollisen uuden raideliikenneyhtiön perustamisessa ja omistajaohjauksessa tulee varmistaa seuraavien tavoitteiden toteutuminen:

- HKL Oy:n omistus, hallintorakenne ja yhtiöjärjestys täyttävät julkisoikeudellisen laitoksen tunnusmerkit siten, että yhtiön ja HSL:n välillä voidaan tehdä erityisalojen hankintalain 26 § ja erityisalojen hankintadirektiivin 28 artiklan 4. kohdan mukaisia viranomaishankintayksiköiden välisiä yhteistyösopimuksia;
- näihin edellytyksiin ei myöhemminkään tehdä muutoksia, jotka vaarantaisivat yhtiön ja HSL:n välisten sopimusten oikeudellisen perustan;
- HKL Oy ja sen omistajat ilmoittavat markkinoiden tiedoksi, että yhtiön strategiaan ei tule kuulumaan osallistuminen julkisiin tarjouskilpailuihin, vaan se sitoutuu edistämään tasapuolisten kilpailujen markkinoiden kehittämistä;
- HKL Oy sitoutuu yhteistyössään HSL:n kanssa tuottamaan, raportoimaan ja luovuttamaan toimintaansa koskevia tietoja tilaajaohjausta ja hankintamenettelyjä varten avoimesti ja vetoamatta yhtiön liikesalaisuuteen;
- HKL Oy kykenee kantamaan liiketoimintavastuun oman toimintansa kustannustehokkuudesta, laadusta, turvallisuudesta ja riskienhallinnasta siten, että yhtiön mahdollisten virhearvioiden tai laiminlyöntien kustannukset ja haitat eivät siirry HSL:n jäsenkuntien ja joukkoliikenteen matkustajien kannettavaksi;
- HKL Oy järjestää hallinnassaan olevan kaupunkiraideliikenteen toimintaympäristön, erityisesti liikenteenohjauksen, kaluston, varikoiden ja muiden toimitilojen hallinnan siten, että näiden käyttöehdot ja kustannukset kilpailutetuille operaattoreille ovat läpinäkyviä, kohtuullisia, vakaita ja markkinaneutraaleja.

HSL esittää, että näiden yleistä etua ja hyvää yhteistyötä palvelevien tavoitteiden varmistamiseksi Helsingin kaupungin tulisi osallistaa HSL:n johto ja asiantuntijat vielä yhtiöittämishankkeen valmistelun loppuvaiheessa ja antaa mahdollisuus kommentoida raideliikenneyhtiön perustamisasiakirjojen viimeistelyä. Erityisesti sitoutumisen hankintayksiköiden välisten yhteistyösopimusten edellytyksiin ja kilpailuneutraalin markkinaympäristön kehittämiseen tulee käydä ilmi julkisista perustamispäätöksistä ja yhtiöjärjestyksestä.

Lisäksi HSL suosittelee HKL Oy:n omistajia huolehtimaan siitä, että yhtiön hallituksessa ja toiminnan tarkastuksessa on käytettävissä puolueetonta joukkoliikennetoimialan asiantuntemusta ja kokemusta. Tämä on tarpeen, jotta omistajaohjauksella on todelliset edellytykset osakeyhtiön toiminnan, tuottavuuden, riskien ja suunnitelmien kriittiseen arviointiin ja strategiseen johtamiseen.

HSL esittää myös, että Helsingin ja HKL Oy:n tulee varautua Helsingin kaupunkipyöräpalvelun tilaajatehtävien siirtämiseen HSL:lle viimeistään nykyisen sopimuksen päättyessä.

07.06.2021

206/00.04.02/2021
[Helsingin kaupungin
liikennelaitoksen
yhtiöittäminen]

Lisäksi HSL esittää, että HKL-liikelaitoksen nykyisten muuhun kuin raideliikenteeseen liittyvien tehtävien järjestämistapaa valmistellaan yhdessä HSL:n kanssa ja näihin tehtäviin osoitetaan Helsingin puolella riittävät resurssit erityisesti bussiliikenteen toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Lisätietoja lausunnosta antaa osaston johtaja Tero Anttila ja jatkovalmistelussa yhteyshenkilönä on kehityspäällikkö Kimmo Sinisalo.

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) hallitus

TIEDOKSI

Espoon kaupunki
Vantaan kaupunki